

Vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítése

(KEOP 2.5.0.a projekt)

Víz Keretirányelv (2000/60/EK) 2000-ben lépett hatályba az EU tagországaiban. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta Magyarországra nézve is kötelező az ebben előírt feladatok végrehajtása.

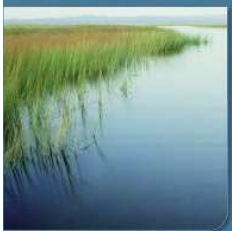
A Víz Keretirányelv célja, hogy 2015-re a felszíni (folyók, patakok, tavak) és felszín alatti víztestek „jó állapotba” kerüljenek. A keretirányelv szerint a „jó állapot” nemcsak a víz tisztaságát jelenti, hanem a vízhez kötődő élőhelyek minél zavartalanabb állapotát, illetve a megfelelő vízmennyiséget is (1127/2010 Korm. határozat).

Jó állapot: A vizek VKI szerinti jó állapota egyrészt az emberi egészség, másrészt az ökoszisztémák állapotából indul ki. Akkor tekinthetők a vizek jó állapotúnak, ha az ivóvízellátásra, vagy egyéb használatokra (rekreáció, öntözés) használt vizek minősége megfelel a használat által szabott követelményeknek, illetve a vizektől függő természetes élőhelyek működését nem zavarják az ember által okozott változások. Vízfolyások és állóvizek esetén a jó ökológiai és kémiai (vízminőségi) állapot, felszín alatti vizeknél a jó kémiai és mennyiségi állapot elérése a cél 2015-ig. Ettől az általános környezeti célkitűzéstől csak részletes társadalmi és gazdasági elemzések alapján lehet eltérni. A határidő indokolt esetben 2021-re vagy 2027-re kitolható, vagy esetleg enyhébb célkitűzések tehetők.

Vízgyűjtő gazdálkodási tervek készítése (2008-2010)

- 1 Nemzeti VGT
- 4 db részvízgyűjtő VGT (Duna, Tisza, Dráva, Balaton)
- 42 db tervezési alegységi VGT
- 1 környezeti vizsgálat (SKV)
- Társadalmi vita

Tervezési feladatok

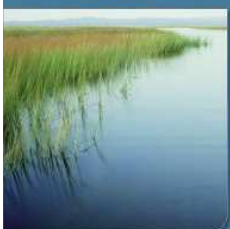
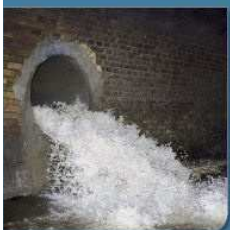
- Védett területek számbavétele
- Monitoring hálózatok eredményei (Felszíni és felszín alatti vizek állapotfelmérése (Ökológiai, mennyiségi, kémiai/biológiai))
- Élőhelyek felérése (Élőhely- és Madárvédelmi Irányelv, NATURA 2000 vizes területek, Halas Vizek Irányelv))
- Környezeti célkitűzések számbavétele
- Érzékeny területek felmérése (Települési Szennyvíz Irányelv, Nitrát Irányelv)
- Vízhatalások felmérése, gazdasági elemzése
- Környezeti célkitűzések intézkedési programja
- Közvélemény tájékoztatása
- Elérhetőség : www.vizeink.hu, www.euvki.hu

1-9. Közép-Duna vízgyűjtő alegység

Vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek
állapotának javítása

VÁRADI Tamás
WEPROT Kft.

1-9. jelű, Közép-Duna vízgyűjtő alegység vizei

(jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestek)

Főbb vízfolyások:

- Török-patak
- Ördög-árok
- Rákos-, Szilas-patak
- Váli-víz, Dera-patak, Benta_patak

Állóvizek:

Uralkodóan mesterséges tározók, kavicsbánya-tavak

Felszín alatti víztestek:

- Budai-források vízgyűjtője (karszt)
- Budapest környéki termálkarszt
- Szentendrei sziget (kavicsterasz)

Jelentős problémák

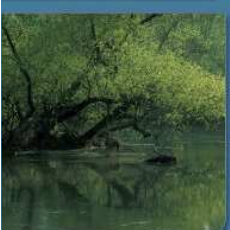
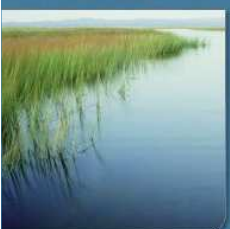
Vízfolyások

Vízfolyások és állóvizek szabályozottsága

- Hosszirányú szabályozottság (árvízvédelem)
- Zonáció hiánya

Tápanyag és szervesanyag terhelés

- Kommunális – tisztított - szennyvíz (Budapest)
- Kommunális hulladéklerakók,
- Diffúz mezőgazdasági terhelés (240/2000 Korm.r. a tápanyag és nitrátérzékeny területekről)
- Ipari termelés, kibocsátás hatásai

Jelentős problémák

Felszín alatti vizek

Mennyiségi problémák

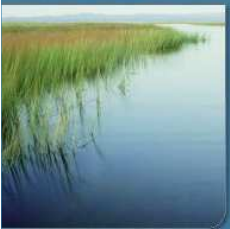
- Túltermelés (karszt víztestek)
- FAVÖKO vízigény

Táp- és szervesanyag terhelés

- Diffúz szennyezés mezőgazdasági területről

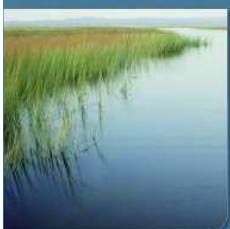
Egyéb szennyezések

- Kommunális hulladéklerakók hatásai
- Ipari üzemek

Erősen módosított és mesterséges víztestek

Víztestek	Módosítottság/létrehozás oka
1) erősen módosított	
Budapest területén keresztülhaladó patakok (Rákos, Szilas, Hosszúréti, Ördög-árok)	Zárt csatorna, burkolt meder, tározók
2) bizonytalan	
Bükkös-patak	
3) mesterséges víztestek	
Bányatavak (Omszki-tó), Adonyi-főcsatorna)	

A vizek állapota jelenleg

Vízfolyások - összesen 38 db

Az ökológiai állapot integrált minősítése szerint 1/3 nem jó állapotú, 2/3 nem dönthető el adathiány miatt

Erősen módosított és mesterséges víztestek –

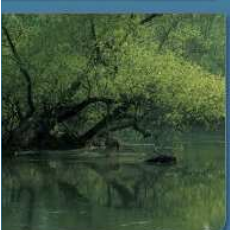
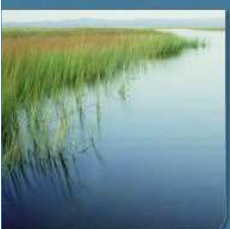
Adathiány miatt nem dönthető el

Felszín alatti vizek – összesen 14 jelentős

Minőségi és mennyiségi alapú osztályozás

Uralkodóan jó állapotúak, de a karszt- termálkarszt esetén a túltermelés, a sekély porózus víztestek esetén a minőségi problémák jelei mutatkoznak

FAVÖKO – Felszín alatti vizektől függő ökoszisztémák

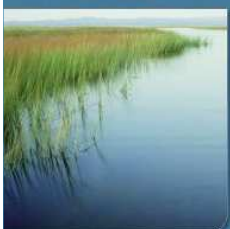
Felszín alatti víztestek állapotának értékelése

- A **süllyedési teszt** azt ellenőrzi, hogy a vízkivételek környezetében nem süllyed-e tartósan a vízszint, vagyis a vízkivétel nem-haladja-e meg az utánpótlódó vízmennyiséget.
- A **vízmérleg tesztnek** nevezett módszer azt ellenőrzi, hogy a közvetlen vízkivételek (kutakkal) és a közvetett vízelvonások (vízfolyások mesterséges megcsapoló hatása, bányatavak párolgása) nem ellentétesek-e a terület tájökölógiai céljaival. Ilyen módon azok a víztestek válogathatók ki, ahol a vízkivételek hatására kialakuló vízháztartási viszonyok nem biztosítják a felszín alatti vizektől függő ökoszisztémák vízigényét.
- A felszín alatti vizektől függő ökoszisztémákra vonatkozó teszt azt ellenőrzi, hogy vannak-e a víztesten belül olyan jelentős, károsodott ökoszisztémák, amelyek károsodását a felszín alatti vízhasználatok (kutak, megcsapolás) okozzák.
- Az ún. **intruziós teszt** pedig azt ellenőrzi, hogy a felszín alatti vízhasználatok nem indítanak-e el káros vízminőségi változásokat.

Célkitűzések és mentességek

	Jó állapot/ potenciál elérése			Enyhébb célkitűzés (javaslat) (%)
	2015-ig (%)	2021-ig (%)	2027-ig vagy később (%)	
<u>Vízfolyások és állóvizek:</u>	32	28	4	
Természetes				13
Erősen Módosított		27	73	
Mesterséges állóvíz		100		
Mesterséges vízfolyás		50	50	
<u>Felszín alatti Vizek</u> 14 (20)	43	21 (Mennyiségi állapot)	36 (Minőségi állapot)	

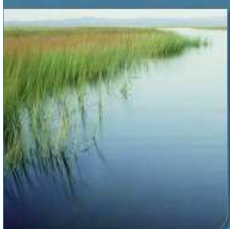
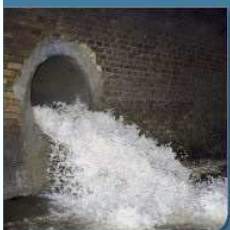
2015 utáni határidők és enyhébb célkitűzések okai

Időbeni mentességek főbb okai:

- Az *időbeni derogáció* : szükséges ökológiai helyreállási idő hossza, műszaki természetű gyakorlati vagy jogszabályi kényszerek meggátolják az intézkedés korábbi határidőre történő megvalósítását.
- a legfontosabb ok általában gazdasági jellegű: az intézkedés korábbi határidőre történő foganatosítása aránytalanul magas terheket jelent (megfizethetetlen) a gazdaság, a társadalom bizonyos szereplői, a nemzetgazdaság számára.

Enyhébb célkitűzések főbb okai:

- A jó állapotnál kevésbé szigorú célkitűzések (de nem romolhat)
  - - műszaki megoldás hiánya
  - - költségek

Főbb intézkedések csoportosítása

Intézkedések tervezési alapjai : ökológiai, gazdasági, társadalmi feltételek

Az intézkedések megvalósíthatóságát biztosító intézményi, szabályozási és finanszírozási háttér biztosítása

1. Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése

Agrár-környezetvédelmi intézkedések

Csatornázás és szennyvíz- szennyvíziszap elhelyezés

Kommunális hulladékkezelés

2. Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása

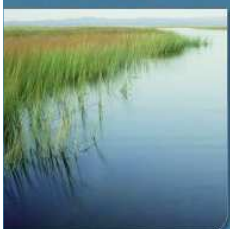
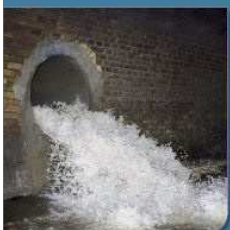
Ipari szennyvízkibocsátásokból származó terhelések csökkentése

3. Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése

Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések

Árterületek helyreállítása

A földhasználati viszonyok átalakítása és fenntartásának biztosítása állóvizek és vízfolyások mentén

Főbb intézkedések csoportosítása

4. Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása

A fenntartható felszín alatti vízhasználatok megvalósítása alapvetően szabályozás jellegű (termásvíz-visszasajtolás, engedély nélküli vízkivételek visszaszorítása, víztakarékosság elve, felszíni vízfolyásoknál mederben hagyandó vízhozam)

5. Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések

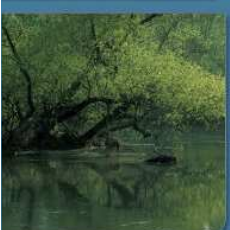
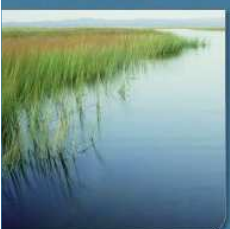
Ivóvízminőség-javító program végrehajtása (2001-2013)

Ivóvízbázisok biztonságba helyezése és biztonságban tartása (123/1997 Korm.r.)

6. Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések

A Natura 2000 fenntartási tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó

A Natura 2000 területekre vonatkozóan fenntartási tervek kidolgozása

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése

Vízfolyások és állóvizek rehabilitációja

Területi agrárintézkedések

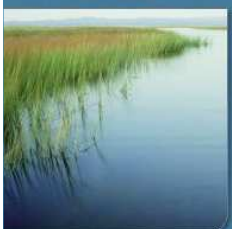
Megvalósító/költségviselő : gazdálkodók

Csatornázás és szennyvízelhelyezés (KEOP, ROP pályázatok)

Nemzeti Szennyvíz program (> 2000 LE)

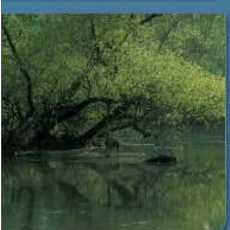
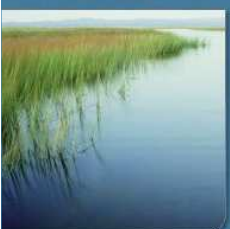
Egyedi Szennyvízkezelési Nemzeti Program (< 2000 LE)

Megvalósító/költségviselő : önkormányzat/lakosság

Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása

Ipari szennyvízkibocsátásokból származó terhelések csökkentése

Üzemi kárelhárítási tervek készítése

Szennyezőanyag kibocsátás környezetvédelmi felülvizsgálata

Megvalósító/költségviselő : Tevékenységet végzők

Utak, vasutak csapadékvíz-elvezetése

Az intézkedések célja a közlekedési út felületéről a csapadékvízzel lemosódó TPH, PAH és nehézfémek (Pb, Cu, Zn, Cd, Ni, Cr) megfelelő összegyűjtése és kezelése

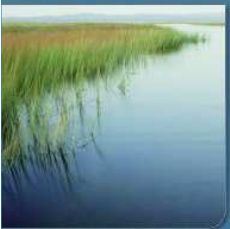
Megvalósító/költségviselő : Utak/vasutak kezelője

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése

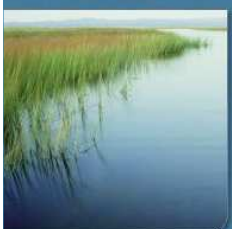
Kis és közepes vízfolyások rehabilitációja

- Árterületek helyreállítása
- A földhasználati viszonyok átalakítása és fenntartásának biztosítása állóvizek és vízfolyások mentén
- Mederrehabilitáció dombvidéki kis- és közepes vízfolyásokon
- Települési, ill. üdülőterületi mederszakaszok rehabilitációja
- Állóvizek és vízfolyások medrének fenntartása

Megvalósító/költségviselő : Vízfolyások kezelője

Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése

Állóvizek parti sávjának és medrének rehabilitációja

A földhasználati viszonyok átalakítása és fenntartásának biztosítása állóvizek és vízfolyások mentén

Partmenti védősáv (erdősáv) kialakítása

Megvalósító/költségviselő : Állóvíz kezelője, tulajdonosa (ROP, KEOP)

Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása

A felszín alatti vizek fenntartható használata

Ipari és közüzemi, illetve lakossági vízhasználatoknál megfelelő támogatások segítségével és/vagy pénzügyi ösztökélő eszközök alkalmazásával víztakarékos technológiák bevezetése

Engedély nélküli vízhasználatok visszaszorítása

Megvalósító/költségviselő : Vízhasználók

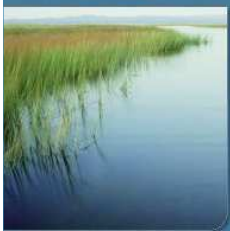
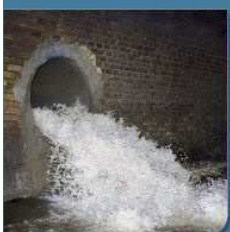
Felszíni vizek fenntartható használata

Mederben hagyandó vízmennyiség biztosítása

Engedély nélküli vízhasználatok visszaszorítása

A természetes élőhelyek fenntartása és visszaállítása

Megvalósító/költségviselő : Vízhasználók

Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések

1. Ivóvízminőség-javító program

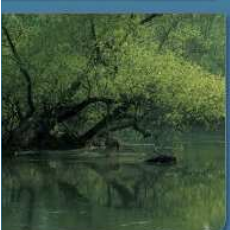
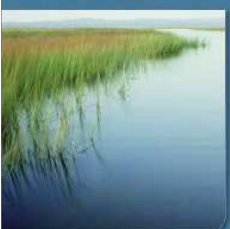
„2013-ig az egész ország közüzemi vízellátásában felszámoljuk az egészséget befolyásoló valamennyi ivóvízminőségi problémát”

A végrehajtás során a költség-hatékony és a készletek mennyiségi védelmét biztosító megoldások ösztönzése szükséges

Megvalósító/költségviselő : Önkormányzatok állami támogatással

2. Ivóvízbázisok biztonságba helyezése és biztonságban tartása

123/1997 Korm.rendelet

Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések

Védett természeti területek speciális védelme

Különleges Madárvédelmi Területek

Különleges Természetmegőrzési Területek (élőhely védelem)

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

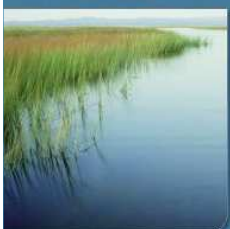
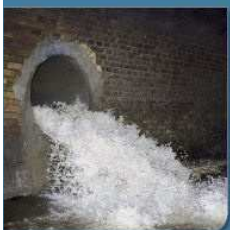
NATURA 2000 fenntartási tervek készítése

RAMSARI egyezmény – (1979)-1979

Ökológiai hálózat – „zöld” folyosók

Fajmegőrzési tervek

Megvalósító/költségviselő : Terület tulajdonosa, kezelője állami támogatással

Átfogó, országos intézkedések

- **Akörnyezeti hatásvizsgálati** eljárásban a vízgyűjtő-gazdálkodási terv szempontok érvényesítésének biztosítása
- Hatósági munka fejlesztése.
- A környezet-, természet- és vízügyi jogszabályok összehangolása (átfedések, ellentmondások, hiányosságok felmérése, jogszabályok módosítása, szükséges végrehajtási rendeletek vagy ajánlások kidolgozása)
- A tájékoztatás és nyilvánosság biztosítása
- Monitoring és informatikai rendszerek fejlesztése (KEOP források).
- A költségmegtérülés és a „szennyező fizet” elvének érvényesítése
A cél az, hogy a vízzel kapcsolatos árpolitika a készletek hatékony használatára ösztönözzön
- Biztosítani kell az összes érdekelt fél bevonását a vízgyűjtő gazdálkodási tervek elkészítésébe, felülvizsgálatába és korszerűsítésébe, teljesítésébe

